

NOU 2014: 8 Dulkon almmolaš ásahusain – riektesihkarvuoda ja dásseárvvu gažaldat

Čoahkkáigeassu

Lávdegotti duogáš

Dulkonlávdegotti mandáhta vuolggasadji lea das go almmolaš eiseválddit geavahit ollu resurssaid dulkonbálvalusaide, muhto dálá resursageavaheamis ii leat álo kvalitehta dulkomis. Geavahuvvojit unnán dulkkat, gelbbolašvuodagáibáduš lea váilevaš ja leat váilevašvuodát diŋgonrutiinnain. Lea stuora erohus iešguđet surggiin go guoská dulkonbargguid rámmaide, ovdamearka dihte go guoská diibmobáikái ja bargguid guhkkodagaide.

Eambbo dárbu dulkonbálvalusaide ja gilvogáibádušat leat dagahan ahte eambbo almmolaš ásahusat bivdet dulkonbálvalusaide buktit fáldadaga. Leat vásihan ahte lea váttis dárkkistit bálvalusa kvalitehta go fáldadagaid bokte válljejuvvojit. Ii gávdno makkárga organiserejuvvon dulkonvuogádat almmolaš ásahusain iešguđet surggiin.¹

Lávdegotti bargu duodašta dán gova. Unnán dulkageavaheapmi ja váilevaš gelbbolašvuodagáibádušat mielddisbuktet ahte riektesihkarvuodta ja ovttadássásašvuodta lea áitojuvvon ja goariduvvome. Dasa lassin lea boasttu resursageavaheapmi go servodat gealbuda dulkkaid geaid eai ane almmolaš surggiin.

Lávdegoddi lea rehkenastán ahte čađahuvvojedje sullii 343 000 dulkonbarggu almmolaš ásahusain 2013:s. Almmolaš ásahusaid dulkonbálvalusaid gollu meroštallo, eahpesihkkaris loquin, 490 000 miljovna ruvdnui seamma jagis.

Riikkarevišuvdna čájeha ahte politiijat geavahedje sullii 64 miljovna ruvnno dulkomii 2009:s, muhto 60 proseanta dain dulkomiin maid geavahedje ii lean duodaštuvvon gelbbolašvuodta. Iskkadeapmi maid Helse Sør-Øst čađahii 2011:s spesialistadearvvašvuodabálvalusas čájeha ahte ovcci logi dulkomis váillui formálalaš gelbbolašvuodta, vaikko dat gáibiduvvui fáldatgilvvus.

Lávdegoddi oaivvilda váldomihttu ferte leat ahte dulkon almmolaš ásahusain galgá sihkkarastit riektesihkarvuoda ja ovttadássásaš meannudeami. Lunddolaš čuovvumuš dán mihtus lea ahte almmolaš ásahusat geavahit dohkkehuvvon dulkkaid ja ahte áigges áigái galget leat doarvái dohkkehuvvon dulkkat vai nagodit dustet servodaga dulkonbálvalusdárbbuid .

Dulkon ferte gehčot sajáiduvvan oassin ásahusaid bargočovdosiin. Jus dulkon lea dárbbalaš čovdit daid bargguid maid ásahus galgá dahkat, de ferte biddjot doarvái ruhta vai bálvalusfállit sáhttet gulahallat dohkkehuvvon dulkka bokte. Gulahallan dulkka bokte ferte leat lunddolaš oassin buot almmolaš ásahusaid jodiheamis. Dulkonbálvalusaid goluid fertejit oainnusin dahkat bušehtain.

Buorre ja rievttis almmolaš ruđaid resursageavaheapmi ja gelbbolašvuodta mii lea olámuttos galgá leat almmolaš dulkonbálvalusaid geavaheami vuodđun.

¹ Mánáid-, dásseárvo- ja searvádahttindepartemeanta (2013): Lávdegotti mandáhta mii galgá guorahallat almmolaš ásahusaid dulkon geavaheami (guhkes veršuvdna)

Almmolaš ásahusaid geatnegasvuohta geavahit dohkkehuvvon dulkaid

Čohkkejuvvon dieđut čájehit ahte dulkonbálvalusat eai doarvái vuoruhuvvo almmolaš ásahusain, vaikko lea ge positiivvalaččat ovdánan mañemus jagiid. Lágat mat gusket gulahallamii dulkka bokte leat biđgosiid ja ipmirduvvojit mángga ládje. Danne oaivvilda lávdegoddi ahte lea dárbu lága bokte sihkkarastit ahte almmolaš bálvalusdoaimmat geavahit dohkkehuvvon dulkaid.

Lávdegoddi árvala ásahit láhkavuođu nu ahte almmolaš ásahusain galgá leat geatnegasvuohta geavahit dohkkehuvvon dulkaid ođđajagimánu 1. beaivvi 2019 rájes. Oasit dan lágas sáhttet vaikko ovdal juo doaibmagoahtit.

Láhkavuođđu berre leat sierra láhkan (dulkonláhka). Geatnegasvuohta geavahit dohkkehuvvon dulkaid berre guoskat dilálašvuođaide mat guoskkahit riektesihkarvuođa ja ovtadássásašvuođa.

Dohkkehuvvon dulkain oaivvilduvvo ahte dulka, unnimusat, deavdá gáibádusaid beassat čálihuvvot Našunála dulkonregistarii (kategoriija 5), gč. kapihtal 10 ja 17. Dulkaid ferte movttiidahttit lohtet iežaset gelbbolašvuođa ja nu beassat registarii. Dulkain galgá leat ID-koarta mii čájeha ahte leat čálihuvvon registarii ja čalmmustahtta makkár kategoriijai gullet. Berre vel leat vejolašvuohta iskat ja kvalitehtasihkkarastit mii registarii lea čállon, dakkár bearráigeahččandoaimmain mii biddjo Searvadahttin- ja mánggabealátvuođadirektoráhttii (SMDi).

Boksa 1.1. Goas galgá dulka geavahuvvot?

Dohkkehuvvon dulka galgá geavahuvvot go riektesihkarvuohta ja ovtadássásaš meannudeapmi leat guovddázis, ja go gáibiduvvo ahte hálddašangorgána geavaha dulkka vai buohkat galget sáhttit fuolahit iežaset beroštumiid.

Hálldahus berre árvoštallat dárbbu geavahit dulkka buot dilálašvuođain gos leat olbmot geat eai máhte hálddašangiela.

Ovdánahttinplána 2015–2018

Lávdegoddi árvala dulkonbálvalussii buoridanplána áigodagas 2015-2018. Plána galgá veahkehit lasihit dohkkehuvvon dulkaid logu doarvái dassá go árvaluvvon geatnegasvuohta geavahit dohkkehuvvon dulkaid álggahuvvo 1.1 2019. Dasa lassin galget leat buorit gaskkustan-, diñgon- ja dulkaid čuovvolanvuogádagat . Buoridanplána válldahallá:

- strategiija movt dulkaid bokte gulahallá juohke suorggis/virgedoaimmahagas
- movt almmolaš ásahusat galget šaddat čeahpibut geavahit ja diñgot dohkkehuvvon dulkaid, nugo:
 - eambo geavahit dulkaid ja ásahit buriid diñgonvuogádagaid juohke suorgái
 - ođđa ávžžuhusat almmolaš dulkonbálvalusaid osttiide
 - ođđa regulatiivaárvalus mas leat mearriduvvon gelbbolašvuođa dásiid mielde heivehuvvon hattit dulkkaide ja ráhkkanan- ja mátkkoštan buhtadus
 - almmolaš ásahusaid bargiid oahpahit gulahallat dulkka bokte

- háhkat eambbo dohkkehuvvon dulkkaid, nugo:
 - eambbo oahpahuskapasitehta
 - eambbo dulkkaid Našunála dulkaregistarii
 - nannet ja beavttálmahttit dulkkaid stáhtaautorisašuvdnaortnega
 - áсахит autorisašuvdnaortnega sámegiela dulkkaide (davvisámegiella, lullisámegiella ja julevsámegiella)
- viidasit ovdánahttit Našunála dulkaregistara
- eambbo geavahišgoahhtit šearbmadulkoma, nugo áсахит ođđa ovdánahttin- ja gealboguovddáža
- nannet Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeantta politihkalaš ja hálddahušlaš rolla fágadepartemeantan almmolaš áсахusaid dulkoma ektui
- nannet Searvadahttin- ja máŋggabealatvuodadirektoráhta rolla našunála fágaeiseváldin almmolaš áсахusaid dulkoma ektui
- áсахит bearráigeahččandoaimma
- jahkásaččat almmuhit diehtočállosa mas lea statistihkka mii čájeha man dárbu lea dohkkehuvvon dulkkaide iešguđetge gielas ja maid árvoštallat gielladárbbu iešguđet surggiin (logi stuorimus gielas) boahttevaš áigodagas
- buorit vuogádagat movt viežžat loguid das man ollu leat geavahan ja golahan dulkonbálvalusaide
- eambbo diđoleabbo dasa go dulko sihkarvuoda- ja gearggusvuoda dilálašvuodain
- ain terminologijaovdánahttin sámegielain ja našunála unnitlogugielain
- ráhkadit “tearbmaáŋkkuid” (digitála sátnegirjiid) guoskevaš dulkongielaide (mat leat čatnasan oahpahussii ja Našunála dulkonregistarii)

Almmolaš eiseváldiin lea ovddasvástádus fállat dulkonbálvalusaid go lea dárbu

Lávdegoddi fuolastuvvá go oaidná ahte unnán geavahuvvojit dulkkat ja go vearrut geavahit dulkkaid. Dat dagaha vearu duopmocealkimiid, boasttdivššuid, áššemeannudanboasttuvuodaid, váilevaš doaimmlašvuoda, guhkit vuordináiggit ja alla resursageavaheapmi.

Lávdegoddi čujuha dasa ahte dohkkehuvvon dulkkat váikkuhit vai eai šatta boasttuipmárdusat, fuolastumit ja jáhkkimis dasa ahte mávssolaš dieđut eai láhppo. Buorre gulahallan buorida luohttámuša eiseválddiide ja sáhtta eastadit váttisvuodaid. Guorahallan duodašta ahte dulkkaid geavaheapmi máŋgga dilálašvuodas seasta resurssaid ja áiggi.

Juohke suorggis berre, lávdegotti oaivila mielde, leat iešheanálaš ovddasvástádus diŋgomii, kvalitehtasihkkarastimii ja dulkkaid čuovvoleapmái. Diŋgongelbbolašvuoha almmolaš áсахusain berre nannejuvvot. Dat oasis almmolaš áсахusain mat dárbbášit dulkka, fertejit váldit ovddasvástádusa organiseret iežaset nu ahte ožžot daid dulkonbálvalusaid mat leat dárbbášlaččat, vai sáhttet doaimmahit bargguideaset dohkálaš vuogi mielde.

Lávdegoddi lea guorahallan iešguđet lágan čovdosiid movt almmolaš áсахusat sáhttet diŋgot dulkonbálvalusaid ja leat bohtán dan bohtosii ahte juohke suorgi ferte váldit ovddasvástádusa ráhkadit heivvolaš diŋgončovdosiid. Olgoriikadepartemeantta ja Oslo universitehtabuohcciviesu dulkonguovddáža (OUB) diŋgončovdosat biddjojtit ovdamearkan maid sáhtta čuovvolit. Lávdegoddi ávžžuha ovttá našunála diŋgončovdosa dulkonbálvalusaide smávva ja hárve gielaide. Lávdegoddi oaidná maid heivvolažžan ovttá našunála čovdosa go diŋgo sámegiela dulkonbálvalusaid.

Go ásaha sierra diŋgonkantuvrraid, de berre dulkabása heivehuvvot Našunála dulkaregistarii. Áiggi mielde berrejit teknikkalaš čovdosat veardiduvvot, vai almmolaš diŋgonkantuvra sáhtta njuolga registarii mannat ja viežžat dieđuid doppe.

Go guoská sihkarvuhtii ja gearggusvuhtii, de oaivvilda lávdegoddi ahte suohkaniin berre leat listu makkár gielaid ássit máhttet. Mánŋa almmolaš ásahusa leat dál juo ráhkadan buriid gearggusvuodaplánaid, muhto leat dušše soapmásat geat vuhtiiváldet ahte eai buot ássit ipmir dárogiela. Lávdegoddi ávžžuha ráhkadit strategiijaid movt olahit dan oasi ássiin geat eai huma doarvái bures dárogiela, ja daid oččodit mielde gearggusvuodaplánaide.

Našunála dulkaregisttar – ásaheami gáibádus, lasihit dulkkaid, váidinortnet ja bearráigeahčču

Lávdegoddi oaivvilda ahte berre gáibidit ahte buot dulkkat mat geavahuvvojit almmolaš ásahusain galget leat čálihuuvon Našunála dulkaregistarii dahje dulkkat galget sáhttit duođástit ahte sii devdet gelbbolašvuodagáibádusaid vai sáhttet čálihit iežaset registarii. SMDi berre addit sierra identitehtakoartta dulkkaide, vai šaddá álkit bargoadiide iskat dulkkaid duođástuvvon gelbbolašvuoda.

Našunála dulkaregistaris ferte dulkkaid lohku lassánit, jus almmolaš ásahusat galget sáhttit deavdit geatnegasvuoda geavahit dohkkehuvvon dulkkaid. Fertejit lasihuvvot oahpahusat, autorisašuvnnat, geahččaleamit ja kurssat registara rekruterenkategorijai, go dulkkat galget lassánit. Registar ferte maid šaddat eambo oahpisin olbmuide.

Našunála dulkaregistar geavaheaddjit berrejit beassat váidit SMDi:i registarii čálihuuvon dulkkaid.

Lávdegoddi oaivvilda ahte dulkkaid ja sin gelbbolašvuoda bearráigeahčču ferte nannejuvvot. Bearráigeahčču lea, lávdegotti oaivila mielde, mávssolaš reaidu buoridit bálvalusa dási. Lávdegoddi oaivvilda SMDi:s berre leat dakkár bearráigeahččanrolla. SMDi bearráigeahččanrollii gullá eaiggáduššat sihke Našunála dulkaregistar ja leat almmolaš ásahusaid dulkonfágalaš eiseváldi .

Okta ránggáštusvejolašvuolta berre leat ahte dulkkat sáhttet sihkkojuvvot Našunála dulkaregistaris, jus čájehuvvo ahte eai čuovo buori dulkonvieru njuolggadusaid.

Eambo dárbu dohkkehuvvon dulkkaide

Lávdegoddi čujuha Statistihkalaš guovddášdoaimmahaga álbmotlogu ovdaárvoštallamii mas boahtá ovdan sisafárrejeddiid lohku ja dasa laktaseaddji gielalaš mánggabealátvuolta mii boahtá lassánit jagiin ovddos guvlui. Dál hupmet birrasii 300 iešguđetlágan giela Norggas, ja lea registrerejuuvon dulkondárbu eambo go 100 dain gielain. Našunála dulkaregistaris leat geassemánu 2014 čálihuuvon dulkkat 64 iešguđetlágan gielas.

Boahtá leat dárbu eanemus lági mielde háhkat máhttu makkár gielaide berre oahpahit dulkkaid ja maid árvoštallat makkár dárbu boahtá leat boahteáiggis. Dieđut fertejit ođasmahttojuvvot dađistaga. Eanemus lági mielde dárkilis álbmotlogu ovdaárvoštallan ja buorre sisafárrejeaddji- ja giellastatistihkka leat hui mávssolaččat dán oktavuodas. Statistihkaid berre árvoštallat oktan dieđuin man ollu leat dulkonbarggut leamaš iešguđet gielas ja man ollu leat golut dulkonbálvalusaide dulkonfitnodagain ja almmolaš ásahusain.

Lávdegoddi árvala Searvadahttin- ja mánggabealatdirektoráhtta oazžu doaibman čohkket ja buohtastahttit dáid dieđuid, ja ahte olggosaddet jahkásaččat čállosa das man dárbu lea gealbudahttit dulkkaid iešguđet gielas ja árvoštallet gielladárbbu iešguđet surggiin (logi

stuorimus giela) boahttevaš jagiid. Dasa lassin berre SMDi lágidit jahkásaš vásáhuskonferánssa gos ođđa statistihkka ja dieđut almmuhuvvojit.

Lávdegoddi oaivvilda ahte bohtá leat dárbu ollu návccaid bidjat oažžut doarvái dohkkehuvvon dulkkaid dustet boahttevaš dulkondárbbu.

Bargat oažžut eambo dohkkehuvvon dulkkaid

Lávdegoddi oaivvilda ahte lea dárbu nannet dulkkaide gelbbolašvuoda doaimmaid, vai sáhttit gokčat servodaga dulkonbálvalusaid dárbbuid. Lávdegoddi oaivvilda ahte dát berre leat eiseválddiid ovddasvástáduš.

Oasit movt ángiruššat vai dulkkat ožžot gelbbolašvuoda:

- vuogádagat movt viežžat dieđuid dulkondárbui iešguđet gielain
- nannet dulkonoahpahusa, oktan šearbmadulkonoahpahusain
- dulkomis bachelorfálaldat
- sierra oahpahusfálaldat sámeviel dulkkaide
- galgá leat heivehanmunni oahpahusas earret eará ahte leat ollu oahpaheadjit ja praktihkalaš hárjehallamat
- dihtomielašvuota go guoská man dárbu lea fállat oahpahusa eambo amasgielaide, sihke vuodđooahpahusas ja allaskuvla-/universitehtadásis, vai buorránivččii rekrutereren dulkonoahpahussii ja vai buorebut atná ávkki gielalaš girjáivuodas mii lea Norggas.

Nannet ja buoridit dulkkaid stáhtautorisašuvdnaortnega

Berre fállot autorisašuvdnageahččaleapmi dulkomii mángga gielas jahkásaččat. Berrejit huksejuvvot doaibmabijut, mat ožžot eambo kandidáhtaid duddjot dan gelbbolašvuoda mii gáibiduvvo, vai cevzet autorisašuvdnageahččaleami. Earret eará sáhtta bachelorgráda veahkehit dasa. Berre smiehttat oktasaččat guorahallat dulkonoahpahusa ja autorisašuvdnageahččaleami.

Stáhtautorisašuvdna dulkkaide sámeviel (davvisámeviel, lullisámeviel ja julevsámeviel) berre leat oassin dábalaš stáhtautorisašuvdnaortnegis, mii lea regulerejuvvon Láhkaásahusas stáhtautoriserejuvvon dulkonlobi ja dulkongeahččalemiid birra. Berrejit fállot jeavddalaččat geahččaleami sámeviel.

Stáhtautorisašuvdna dulkonlohpi ferte gessot ruovttoluotta go eavttut oažžut dan, dahje oamastit dan, eai šat deavdde gáibádušaid. Áiggi mielde berre maid guorahallojuvvot berrego autorisašuvdna ođastuvvot gaskkohagaid.

Nannen, kvalitehtasihkarastin ja fágalaš čuovvoleapmi Guovttegielat iskosiin vejolaš dulkkaide (Tospråklig sjekk for potensielle tolker)

Unnimus gáibáduš olbmuid geat dáhttot dulkonbargguid almmolaš ásašusain mearriduvvojit Guovttegielat iskosiin vejolaš dulkkaide (GuIVeD). Diet unnimus gáibáduš beassat čálijuvvot Našunála dulkaregistarii ferte doalahuvvot. Danne lea dárbu kvalitehtasihkarastit ja fágalaččat čuovvolit geahččaleami. Lea eambo dárbu máhttui guovttegielat geahččaleami birra, ja fertejit biddjot návccat árvvoštallat ja ovddidit dálá doaibmi geahččaleami hámi ja sisdoalu ja dan hálddašeami.

Lea maid dárbašlaš lasihit kapasiteahta iskkadit kandidáhtaid. Vejolašvuota beassat váldit iskkadeami dulkonkandidáhttan ferte leat álki, stabiila ja vuorddehahti. GuIVeD berre leat olámuttos juohke gielas mas lea duodašuvvon dulkondárbu.

Seammás lea maid dehálaš ávžžuhit ja hásttuhit, vai olbmot geat devdet unnimusgáibádusa besset čálihuuvot Našunála dulkonregistarii kvalifiserejuvvojit viidásit dulkonoahpahusa ja autorisašuvnna bokte.

Šearbmadulkon lassánan

Norga lea guhkes riika, gos leat guhkes gaskkat ja biedggus ássan. Diet juo iešalddis muitala ahte dohkkehuvvon dulkkaid dárbbu eambo go 100 gillii ii sáhte gokčat báikkálaččat. Goitge galgá ovtadássásaš almmolaš bálvalus addot buohkaide, gos dál juo orošii riikkas. Lávdegoddi oaivvilda ahte eambo geavahišgoahit gáiddusdulkoma (telefonvna- ja šearbmadulkoma) lea dárbbalaš, vai sihkkarastá riektesihkarvuoda, ja go olles álbmogii galgá addot ovtadássásaš bálvalus.

Šearbmadulkon berre šaddat dat vuohki maid ovddemus vällje heivvolaš dilálašvuodain, ja berre leat diđolaš ja plánejuvvon háhkan dán olis boahteáiggis. Mihttu berre leat ahte bealli buot dulkonbargguin almmolaš ásašusain galgá čađahuuvot šearpma bokte 2023:s. Diet unnidivččii mátkkoštangoluid ja buorebut ávkin anášii resurssaid, sihke dulkkaid ja dulkageavaheddjiid bargoáiggi ektui.

Lávdegoddi oaivvilda go eambo geavahišgoahit šearbmadulkoma, de dat mielddisbuktá ahte lea buoret vejolašvuhta oazžut dohkkehuvvon dulkkaid miehtá riikka. Jođanis teknologijaovdáneapmi rahpá dađistaga ođđa ja buoret čovdosiid. Dearvvašvuodasuorggis addá telemedisiidna eambo vejolašvuoda spesialistadikšui ja oanehit vuordináiggi pasieanttaide. Sullasaččat sáhtá eambo šearbmadulkon šaddat gánnáhahttin.

Iešguđet lágan geahččalanprošeavttat čájehit ahte šearbmadulkon sáhtá veahkehit dasa ahte profesionalisere, šaddá beaktileabbon ja seastá almmolaš ruđaid. Lávdegotti rehkenastimiid mielde addá šearbmadulkon servodatekonomalaš vuoittu. Oassi man ollu dulkonbarggut čađahuuvvojit šearbmadulkoma bokte lea mearrideaddji faktor. Mađi eambo šearbmadulkon, dađi eambo gánnáhahtti lea háhkat teknologija šearbmadulkomii. Seammás gáibiduvvo eambo sisaoastin álggahandásis.

Teknikkalaš doarjja gáibiduvvo jus galgá lihkestuvvat šearbmadulkomiin. Danne árvala lávdegoddi ahte ásašuvvo našunála ovdánahttin- ja gelbbolašvuodaaguovddáš šearbmadulkomii, mii sáhtá addit ráđi sihkarvuodas ja teknikkalaš čovdosiin.

Lávdegoddi oaivvilda telefonvnaulkomis leat kvalitehtalaš ráddjejumit, muhto mii goitge ii sáhte ollásit heaittihuvvot gulahallanvuohkin.

Vai sihkkarastá buori gulahallama šearpma ja telefonvna bokte, de berrejit dulkkat ja dulkageavaheadjit oahpahuuvot daidda gulahallanvugiide.

Čájehuvvo ahte gáiddusdulkon – leažžá dal šearpma dahje telefonvna bokte – lea earenoamáš hástaleaddjin dulkka konsentrašuvdnii ja návccaide. Dakko lea dárbbu eambo dutkamii mii sáhtá veahkehit dasa movt heivehit dulkkaid ja dulkageavaheddjiid bargodilálašvuhtii gáiddusdulkoma oktavuodas, seammás go buorida dán gulahallanvuogi.

Almmolaš bálvalusaddit fertejit sáhttit gulahallat dulkka bokte

Buot profesuvdnabargit geat barget almmolaš ásašusain, fertejit sáhttit gulahallat buot iežaset geavaheddjiiguin. Fáddá “Dulkka bokte gulahallat” berre, lávdegotti árvoštallama vuodul, biddjot juo vuoddoahpahusaide fidnosurrggiin nugo doaktáriidda, advokáhtaide, buohccidivššáriidda jna.

Dulkka bokte gulahallan berre maid leat mielde siskkáldas oahpaheamis bargiide, geat dárbbášit dulkka iežaset barggus. Lávdegoddi árvala ahte eambo aktiivvalaččat geavahit doaibmi kursafálaldagaid ja e-oahpahasprográmmaid. Šearbmadulkoma odđa ovdánahttin- ja gelbbolašvuodaguovddáš berre ovttasbargat dulkonoahpahasain Oslo ja Akershusa allaskuvllain (HiOA - Høgskolen i Oslo og Akershus) sierra šearbmadulkonoahpahasu plánemiin..

Buoret bálkáevttut ja bargodilálašvuodát dulkkaide

Lávdegoddi oaivvilda ahte stuora erohusat dulkonbálvalusaid rámmaevttuin iešguđet osiin almmolaš ásaahasain ii leat buorre. Diet erohusat sáhttet goaridit dulkonfitnu ja dulkkaid profešuvna, ja sáhtta dagahit sosiála heajuheami ja headuštít vejolašvuoda oážžut buriid dulkonbálvalusaid.

Máhttovuodđu ja cealkámušat maid lávdegoddi lea ožžon čájehit ahte leat čanastagat vuollegis diibmobálkkáin , go oahppan dulkkat heitet dulkonbargguin ja go lea heajos kvalitehta dulkonbálvalusain.

Lávdegoddi ávžžuha álggahit bálkáregulatiivva dulkkaide. Dat veahkehivččii čorget dan eahpečorgadis márkana. Guorahallan čujuha Ruota Kammarkollegiet bagadančállosii , *Vägledning for avrop av tolkförmedlingstjänster*, mas leat heivehan hattiid dulkkaide sin gelbbolašvuoda vuodul.

Dasa lassin sáhttet buorit rámmaevttut ja bargovejolašvuodát dohkkehuvvon dulkkaide mielddisbuktit ahte čeahpes guovttegielat kandidáhtat čađahit dulkaoahpu ja válljejit dulkonbarggu iežaset birgejuvmin. Dál mannet buorit dohkkehuvvon dulkkat eará bargguide. Dan 1130 olbmos geat leat čađahan dulkonoahpahasu 2003 rájes, leat dušše badjelaš bealli geat dál leat čálihuuvvon Našunála dulkaregistarii.²

Lávdegoddi oaivvilda ahte lagas čuovvoleapmi dulkkaide lea dárbbášlaš. Dulkkat geat barget luodubargin, dárbbášit fágabirrasa gos besset digaštallat bargodilálašvuoda. Dás lea gaskkustanladdásis mávssolaš bargu, leaš dál priváhta dahje almmolašvuoda olis.

Sámegiella ja našunála unnitlogu gielat

Eanas dat doaibmabijut mat leat árvaluvvon guorahallamis gustojit maid sámegielaide. Lávdegoddi deattuha ahte sámegielaigiin lea riekti válljet áigu go hupmat sámegiela dahje dárogiela go lea almmolaš ásaahasain oktavuoha sámegiela hálddašanguovllu siskkobeaide. Lea bálvalusfáli ovddasvástáduš diŋgot dulkka jus geavaheaddji dan dáhttu.

Lávdegoddi árvala ásaahit autorisašuvdnaortnega ja sierra dulkonoahpahasu sámegielaigiidda.

Eurohpalaš unnitlogugielaid soahpamuš suodjala sámegiela, kvenagiela, románigiela ja romanés giela. Leat, dieđuid mielde maid lávdegoddi lea ožžon, unnán olbmot geat hálddašit dan golbma maŋemus namuhuvvon unnitlogugiela beaivválaš giellan. Lea dárbu nannet ja ealáskahttit sihke sámegielaide ja našunála unnitlogu gielaide. Terminologijiaovdánahttin lea guovddáš doaibmabidju vai dulkka bokte gulahallan dáidda gielaide galgá leat vejolaš.

Lávdegotti cealkámuš lea ovttajienalaš.

² 30.6.2014 leat 739 dulkka geain lea dulkaoahppu, geat leat iežaset čálihan Našunála dulkaregistarii (63 proseanta dan sullii 1170:s geat oktiibuot leat čađahan dulkaoahpu 2003 rájes)